

smyslu tak pro nehodnost dědickou nelze dědictví nabyti, jest-li tu byla nezpůsobilost neb nehodnost v době shora vytčené (od nápadu až do přijetí dědictví). Nezpůsobilost dědická liší se však od nehodnosti dědické v dvojím směru: Nehodnost dědická pomíjí, odpustí-li zůstavitel nehodnému výslovně neb mlčky; pozbude-li dědic nabyté dědictví pro svou nehodnost, dostane se dědictví to těm, již by ho byli obdrželi, kdyby nebylo napadlo dědici, který později nehodným se stal. Taková výjimka nemá však místa při nezpůsobilosti později nastalé. (Viz články: Dědic, Nápad dědický, Posloupnost dědická zákonná, Vydědění.)

Právo disciplinární církevní.

I. Církev katolická.

Církev katolická ukládá církevní tresty (*censurae ecclesiasticae*) církevními úřady k tomu povolanými na těžké přečiny buďto k polepšení vinníkovu (*poenae medicinales sive censurae*) nebo k zavedení porušeného řádu mravního, to jsou skutečné tresty (*poenae vindicativae*), nebo hledí trest církevní dosíci obou účelů. Trestní právo církevní dělí se tedy na *iurisdictio disciplinaris* a *iurisdictio coërcitiva*. Ku *poenae censurae* čítá se exkomunikace (vyobcování z církve), interdikt, suspense a j. v.; ke skutečným trestům náleží vězení, peněžité pokuty, odepření církevního pohřbu. Duchovní trestání jsou degradací, přeložením na jiný úřad, sesazením a j. v. Právo ukládati církevní tresty přísluší každému řádnému vyššímu hodnostáři, který vykonává vlastní pravomoc (*iurisdictio ordinaria*), tedy papeži nad celou církví, biskupu nad jeho diecézí, představenému klášternímu nad klášterem, v mimořádných případech též každému duchovnímu, který vykonává pravomoc přenesenou od vyššího hodnostáře (*iurisdictio delegata*).

Moderní zákonodárství odňalo jednak církevním trestům jakýkoli účinek občanský, jednak obmezuje je zákonnými předpisy, jednak podrobuje je kontrole státní moci. Pro rakouskou polovinu říše upravuje církevní moc disciplinární zákon ze dne 7. května 1874, č. 50 ř. z. a vytýká asi tyto zásady:

1. Církevní moci úřední smí se užiti toliko na příslušníky církve a nikdy k tomu účelu, aby se zamezilo zachování zákonů a úředních nařízení nebo svobodné vykonávání státoobčanských práv (§ 18). Z nařízení tohoto vyplývá nadřaděnost řádu státního nad řádem církevním. Zneužitím duchovní moci jest, užije-li kdo moci úřední k tomu cíli, aby překazil výkon práv státoobčanských nebo zachovávání zákonů. Stát nepožaduje více na církvi jako v době josefinské, aby sloužila účelům státu, za to vymáhá však, aby řádu státního neuváděla ve zmatek a nerušila. V tomto smyslu stanoví čl. 14 zákl. zák. stát. o všeobecných právech občanů státních, že se státoobčanským povinností nesmí nijaká újma státi náboženským vyznáním. Nejvyšší státoobčanskou povinností jest však poslušnost zákonů a rovněž i výkon státoobčanských práv jest toliko důsledkem zákonů státních, jimž podrobena jest církev, pokud se týká, moc církevní. Proto nelze připustiti, aby ku př. vyhrožovalo se církevní censurou k tomu cíli, aby odvrátily se orgány vládní od výkonu úředních povinností, nebo hleděti tím porotce přiměti k zdržení se určitého výroku, voliče od určitého výkonu práva volebního, aby odvrátil se poslanec od výkonu svého práva hlasovacího, nebo vůbec aby odvrácen byl kdosi od veřejného jednání, k němuž po zákonu jest oprávněn nebo povinen. Případem zneužití jest

dále, použije-li se církevní moci úřední, obzvláště církevní moci disciplinární k tomu konci, aby docílilo se určitého způsobu vykonávání takových práv veřejných nebo povinností, určité volby nebo hlasování, určitého výroku atd. Ve všech těchto případech jedná se o porušování veřejného pořádku mocí církevní.

Proti tomu postačí namnoze sice ochrana zákonů trestních nebo jiných veřejných opatření, pro mnohé případy bude však potřebí pravidel zvláštních; tato vytýká § 18. Doplnovací ustanovení, že církevní moci úřední smí se užiti toliko proti příslušníkům církve, zakládá se na praktických případech, kde biskup zakročoval církevními tresty a jmenovitě vyobcováním z církve (exkomunikací) proti osobám, které přestoupily z církve katolické k některému jinému vyznání způsobem od státu uznaným (viz zprávu o motivech k zák. ze dne 7. května 1874).

2. Při provádění církevní moci úřední nesmí se užiti vnějšího donucení (§ 19 cit. zák.). Právo vnějšího donucení přísluší výhradně státu, neboť stát toliko sám povolán jest prováděti právní řád zahrnující v sobě moc donucovací. Církev má po ruce své zvláštní, velice účinné trestné prostředky; byla-li by nadto oprávněna ještě ku vnějšímu donucování, byla by v pravdě mocnější nad stát. Na tom spočívá nejen cit. ustanovení § 19, nýbrž i ustanovení zákona na ochranu osobní svobody ze dne 27. října 1862, č. 87 ř. z. S nařízeními tohoto zákona byly by v přímém odporu tresty tělesné a tresty na svobodě, které by provedeny byly při výkonu církevní moci úřední.

3. Bylo-li by třeba vnějších opatření ku sesazení nebo vzdálení jednotlivých osob s církevních úřadů a obrocí, může učiniti tato opatření zemská vláda k žádosti církevního představeného s tou výminkou, že nálezu církevnímu předcházelo řádné řízení, a že nález sám neodporuje ani státním zákonům ani církevním předpisům ve státu platícím.

4. Rovněž lze potřebné pomoci státní poskytnouti církevním představeným ku provedení nějakého zamyšleného církevního vyšetřování proti duchovním osobám tehdy, prokáže-li se zároveň se žádostí o tuto pomoc, že opatření to oprávněné a odůvodněné jest. Osoby nenáležející k duchovenstvu církevnímu může vyslýchati toliko úřad státní (§ 27). Z těchto zásadných hledisek vyplývá, že nesmí býti k dispozici dáno církvi světské rámě ku výkonu její moci disciplinární. Tím vyloučeno jest však toliko donucení státní ku výkonu moci disciplinární, nikoli však též každý výkon donucení státního u příležitosti církevních úkonů disciplinárních. Nemůže ovšem býti samo znění nálezu disciplinárního státním donucením upravováno, za to však může touto cestou působiti na následky tohoto nálezu. To vyplývá ze státního uznání církevní moci disciplinární. Proto nemá ku př. stát spolupůsobiti při výkonu vazby disciplinární; vydán-li však nález disciplinární na sesazení a dotyčný duchovní zpěčuje se budovu úřední opustiti, vydati úřední spisy a úřední klíče atd., má stát zjednati průchod důsledkům tohoto nálezu. Rovněž plyne ze zásadného uznání církevní moci disciplinární, že stát musí církvi poskytnouti potřebné pomoci při vyšetřování vedeném příslušným úřadem církevním, že tudíž ku př. přidržuje obeslané svědky, aby se dostavili atd. Ježto jest zásadou kotvící ve právu státním, že stát pravidelně povolán jest provésti toliko ty tresty, které byly uloženy od soudců neb úřadů státem zřízených a na základě zákonů státních, musí nutně býti ty případy, ve kterých stát propůjčuje rámě svého k uplat-

nění církevních nařízení, pokud možno vymezeny a v zákonu co nej přesněji stanoveny (zpráva k motivům cit. zák.).

II. Církev evangelická.

§ 150 »ústavy církve evangelické vyznání augsburgského a helvétského« potvrzené nejvyš. rozhodnutím ze dne 9. prosince 1891 v č. 4 ř. z. z r. 1892 stanoví, že vytknouti normy o církevní kázni přísluší nyní shromáždění superintendentnímu s přivolením vrchní rady církevní, kteráž povinna jest vymoci si k tomu dobrozdání výboru synodálního. Vydávání řádu disciplinárního jest aktem církevního zákonodárství a spadá v této způsobě v obor působnosti synody generální. Toho času platí provisorní řád disciplinární ze dne 5. ledna 1887, č. 1859 z r. 1896, věst. roč. XIII. seš. II., č. 20 pro evang. církev augšb. vyznání a ze dne 3. září 1890, č. 1663, věst. roč. XXVII. seš. II., č. 62 pro evang. církev helvet. vyznání.

III. Disciplinární právo židovské společnosti náboženské.

Služební poměr obecních funkcionářů jest upravití ve stanovách tím způsobem, aby rabíni ustanoveni byli na delší dobu a aby postaráno bylo o to, by neodůvodněným způsobem propouštění nebyli z úřadu svého (§ 18 zák. ze dne 21. března 1890, č. 57 ř. z.). Úřední moci příslušející náboženským sluhům a jinakým orgánům obce náboženské smí se užiti jen proti příslušníkům židovské společnosti náboženské a nikdy k tomu účelu, aby překáželo se průchodu zákonů a úředních nařízení nebo svobodnému vykonávání práv státoobčanských. Vnějšího donucení nesmí se tu vůbec užiti (§ 16 cit. zák.).

Právo disciplinární vojenské.

I. Pojem.

Právem disciplinárním vojenským rozumí se jednak soujem zásad a povinností, které odnášejí se k zachování vojenské kázně a pořádku, jednak rozumí se tím stav vojska nebo sboru vojenského zřetelem ke kázni a pořádku, který se v něm udržuje. Ježto disciplína zanáseti se musí též mimo-sluzební chováním vojína (majíc vlivem působiti na zachování jeho sil a schopností, spolužití s občanstvem atd.), počítá se ku disciplíně v širším smyslu též t. zv. výchova muže. Pojem »discipliny« vytýkají služební předpisy (Dienstreglement) I. díl § 16, leč nikoli způsobem zcela přiměřeným. Ale nikoli všechny činy resp. opomenutí proti vojenské kázni a pořádku vojenskému a proti předpisům služebním jsou přestupky disciplinárními. (Pokud lze, dlužno vystříci se výrazu »přečiny disciplinární«, ježto snadno se zaměňuje tu pojem přečinu vojenského zákona trestního.) Obory práva trestního vojenského a disciplinárního splývají namnoze v jedno (viz doleji). Přestupky disciplinárními jsou tudíž všechny poklesky proti vojenské kázni a proti pořádku vojenskému a proti služebním předpisům, pro něž nevykazuje trestní zákon vojenský nijakého ustanovení trestního. Kruh povinností discipliny lze dosti obsáhle vypočísti z řádu služebního pro c. a k. vojsko I. díl (z r. 1873 publikováno rozkazem armádním ze dne 9. srpna 1873, 2. vydání z r. 1886, dodatek z r. 1889) a sice jako zvláštní služební předpisy nebo jako všeobecné povinnosti ve příčině chování se, kteréžto lze opět rozvrhnouti v tyto hlavní skupiny: poslušné podřízení se, svědomité a řádné plnění služby a vojenské chování. K udržení kázně (discipliny) vloženo jest do rukou vojenským představeným právo samostatně stíhati přiměřenými tresty poklesky proti kázni a řádu, jichž pro-